

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЄКТІВ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ

©2024 ПАВЛОВ К. В., ПАВЛОВА О. М., СПАС В. В., ДАНИЛЮК В. В., РОМАНЮК Я. Ю.

УДК 657.1:005.934
JEL: H43; M21

Павлов К. В., Павлова О. М., Спас В. В., Данилюк В. В., Романюк Я. Ю. Оцінка ефективності бізнес-проектів: теорія та практика реалізації

Метою даного дослідження є моніторинг різних наявних методів оцінки ефективності економічних бізнес-проектів, визначення їх переваг і недоліків, а також розробка низки рекомендацій щодо вдосконалення цих методів. Завданням наукового дослідження є: проведення аналізу наявних методів оцінки ефективності економічних проектів; визначення переваг і недоліків кожного із методів; розробка рекомендацій щодо вдосконалення практики оцінки ефективності економічних проектів. У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти оцінки ефективності бізнес-проектів. Авторами наголошено, що оцінка ефективності проекту є важливим етапом його розробки та реалізації, оскільки дозволяє визначити доцільність його здійснення та прийняти оптимальні рішення щодо його фінансування та функціонування бізнесу загалом. Детально проаналізовано практичні аспекти оцінки ефективності економічних проектів. Оцінка ефективності є важливим етапом у життєвому циклі проекту, що передбачає детальний розгляд фінансових, економічних і соціальних аспектів його реалізації. Також висвітлено, які саме методи та інструменти використовуються для проведення оцінки, детально описано фінансові моделі, які дозволяють розрахувати показники ефективності, такі як NPV (чиста присутня вартість), IRR (внутрішня норма прибутку) та інші. У контексті прийняття обґрунтованих рішень щодо реалізації проекту підкреслено, що практична оцінка ефективності стає ключовим інструментом для керівництва та інвесторів. Вона надає конкретні числові дані та аналітичну інформацію, яка служить основою для прийняття рішення про те, чи слід реалізувати проект. Загалом, оцінка ефективності економічних проектів є важливим інструментом для прийняття рішень щодо реалізації проектів. В умовах воєнного стану ця оцінка стає ще більш актуальною, оскільки необхідно забезпечити ефективне використання обмежених ресурсів та відповідність проектів потребам населення. Для вдосконалення практики оцінки ефективності економічних проектів необхідно розробляти нові методи оцінки, які враховують вартість грошей у часі, можливість порівняння проектів з різною капіталоемністю та простоту використання на практиці. Важливо, що реалізація наведених у статті рекомендацій дозволить поліпшити якість оцінки ефективності економічних проектів в Україні та сприятиме ефективному використанню обмежених ресурсів для відновлення країни.

Ключові слова: оцінка ефективності, економічний проект, бізнес, чиста приведена вартість, внутрішня норма прибутковості, період окупності, вартість капіталу.

Табл.: 1. **Бібл.:** 17.

Павлов Костянтин Володимирович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки і торгівлі, Волинський національний університет імені Лесі Українки (просп. Волі, 13, Луцьк, 43025, Україна)

E-mail: pavlovkv@icloud.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2583-9593>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/O-7197-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57218196449>

Павлова Олена Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки і торгівлі, Волинський національний університет імені Лесі Українки (просп. Волі, 13, Луцьк, 43025, Україна)

E-mail: pavlova.olena@vnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8696-5641>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1371107>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=58479894200>

Спас Володимир Віталійович – аспірант кафедри економіки і торгівлі, Волинський національний університет імені Лесі Українки (просп. Волі, 13, Луцьк, 43025, Україна)

E-mail: naukovi@icloud.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1300-4622>

Данилюк Вікторія Вікторівна – здобувач вищої освіти, кафедра економіки і торгівлі, Волинський національний університет імені Лесі Українки (просп. Волі, 13, Луцьк, 43025, Україна)

E-mail: viktoryadanylyuk2018@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8514-266X>

Романюк Ярослав Юрійович – здобувач вищої освіти 2 рівня, кафедра економіки і торгівлі, Волинський національний університет імені Лесі Українки (просп. Волі, 13, Луцьк, 43025, Україна)

E-mail: yaroslav200267123@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9782-5484>

Pavlov K. V., Pavlova O. M., Spas V. V., Danyliuk V. V., Romaniuk Ya. Yu. Evaluation of Business Project Efficiency:

Theory and Practice of Implementation

The purpose of this study is to monitor various available methods for evaluating the efficiency of economic business projects, to determine their advantages and disadvantages, as well as to develop a number of recommendations for improving these methods. The objectives of the research are: to analyze the existing methods for evaluating the efficiency of economic projects; determination of the advantages and disadvantages of each of the methods; development of recommendations for improving the practice of evaluating the efficiency of economic projects. The article discusses the theoretical and practical aspects of evaluating the efficiency of business projects. The authors emphasize that the evaluation of efficiency of the project is an important stage in its development and implementation, as it allows you to determine the feasibility of its implementation and make optimal decisions on its financing and the functioning of the business as a whole. The practical aspects of evaluating the efficiency of economic projects are analyzed in detail. Efficiency evaluation is an important stage in the project life cycle, which involves a detailed consideration of the financial, economic and social aspects of its implementation. The authors also highlight the methods and tools that are used to conduct the evaluation, describe in detail the financial models that allow calculating efficiency indicators, such as NPV (net present value), IRR (internal rate of return) and some others. In the context of making informed decisions on the implementation of the project, it is emphasized that practical efficiency evaluation is becoming a key tool for management and investors. It provides specific numerical data and analytical information that serves as the basis for deciding whether to proceed with a project. In general, the evaluation of the efficiency of economic projects is an important tool for decision-making on the implementation of projects. Under martial law, this evaluation becomes even more relevant, as it is necessary to ensure the efficient use of limited resources and the compliance of projects with the needs of the population. To improve the practice of evaluating the efficiency of economic projects, it is necessary to develop new evaluation methods that take into account the time value of money, the ability to compare projects with different capital intensity and ease of use in practice. We believe that the implementation of the recommendations presented in the article will improve the quality of evaluating the efficiency of economic projects in Ukraine and will contribute to the effective use of limited resources for the country's recovery.

Keywords: efficiency evaluation, economic project, business, net present value, internal rate of return, payback period, cost of capital.

Tabl.: 1. Bibl.: 17.

Pavlov Kostiantyn V. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University (13 Voli Ave., Lutsk, 43025, Ukraine)

E-mail: pavlovkv@icloud.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2583-9593>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/O-7197-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218196449>

Pavlova Olena M. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University (13 Voli Ave., Lutsk, 43025, Ukraine)

E-mail: pavlova.olena@vnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8696-5641>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1371107>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58479894200>

Spas Volodymyr V. – PhD Student, Department of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University (13 Voli Ave., Lutsk, 43025, Ukraine)

E-mail: naukoviy@icloud.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1300-4622>

Danyliuk Viktoriia V. – Higher Education Applicant, Department of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University (13 Voli Ave., Lutsk, 43025, Ukraine)

E-mail: viktoryadanylyuk2018@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8514-266X>

Romaniuk Yaroslav Yu. – Postgraduate Student, Department of Economics and Trade, Lesya Ukrainka Volyn National University (13 Voli Ave., Lutsk, 43025, Ukraine)

E-mail: yaroslav200267123@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9782-5484>

Оцінка ефективності економічних проєктів є важливим етапом їх розробки та реалізації. Цей процес дозволяє визначити доцільність проведення проєкту та прийняти оптимальні рішення щодо його фінансування та реалізації. В умовах воєнного стану ця оцінка стає ще більш актуальною, оскільки необхідно забезпечити ефективне використання обмежених ресурсів та відповідність проєктів потребам населення і ведення бізнесової діяльності. Окрім того, зазначено теоретичну та методичну підвалину, що є передумовою для успішної реалізації інвестиційного відтворення та ведення бізнесу.

Дослідження ефективності бізнес-проєктів було теоретичним і практичним надбанням низки дослідників, таких як Л. А. Антонюк, А. М. Поручник і В. С. Савчук [1], В. І. Гринчуцький, В. П. Микитюк [4], М. М. Стрішенець, О. М. Стрішенець, К. В. Павлов, О. М. Павлова [5; 7; 9; 10; 13], В. Яцина, Т. Кочетова [6], А. І. Телишевська [11], Т. О. Сазонова, В. М. Бужин, А. В. Нестеренко [14], Н. Редько, Н. Амеліна [15], Р. З. Будинський [16], Р. З. Будинський, І. В. Прокопенко, А. І. Поріцька [17].

Проте викликають інтерес бізнес-проєкти, які є особливо актуальними в умовах війни та обмеженості різноманітних ресурсів.

Метою даного дослідження є моніторинг різних наявних методів оцінки ефективності економічних бізнес-проектів, визначення їх переваг і недоліків, а також розробка низки рекомендацій щодо вдосконалення цих методів. Завданнями наукового дослідження є: проведення аналізу наявних методів оцінки ефективності економічних проектів; визначення переваг і недоліків кожного із методів; розробка рекомендацій щодо вдосконалення практики оцінки ефективності економічних проектів.

Оцінка ефективності економічних проектів відіграє ключову роль у їхній розробці та реалізації. Цей етап дозволяє визначити доцільність виконання бізнес-проекту та ухвалення оптимальних рішень щодо його фінансування та проведення.

Успішність фінансової перспективи підприємства в майбутньому значною мірою залежить від твердого фундаменту економічних рішень, які виробляються в поточний момент часу. Проте, враховуючи той факт, що очікувані прибутки можуть проявитися лише після тривалого періоду, прийняття ефективних економічних рішень стає більш складним завданням [8]. Для цього необхідно враховувати різноманітні фактори, що впливають на рішення, та систематизувати дані для подальшого аналізу.

Теоретичні аспекти оцінки ефективності економічних проектів є важливим фундаментом у сфері управління та прийняття рішень.

Оцінка ефективності проекту – це складний аналітичний процес, який передбачає аналіз та оцінку всіх аспектів та параметрів проекту з метою визначення його доцільності та прибутковості [3]. Основною метою оцінки є визначення, чи варто інвестувати фінансові ресурси в конкретний проект, та які рішення щодо фінансування та реалізації краще приймати.

Теоретичні основи оцінки ефективності економічних проектів є фундаментальними для розуміння та застосування методології в оцінці потенційних економічних можливостей. Оцінка ефективності є ключовим інструментом у прийнятті управлінських рішень та визначенні доцільності реалізації економічних проектів.

Перший основний принцип – це «*Вартість грошей у часі*». Він визнає, що гроші, які можна отримати в майбутньому, мають меншу вартість, ніж гроші, отримані в даний момент. Це пов'язано з можливістю інвестора отримувати прибуток або відсотки від вкладених грошей. Отже, оцінка проекту повинна враховувати часовий фактор, дисконтувати майбутні грошові потоки та враховувати їхню сучасну вартість [2].

Другий принцип – «*Повна грошова оцінка*». Оцінка ефективності проекту повинна врахо-

вувати всі грошові надходження та витрати, які пов'язані з його реалізацією. Це означає, що всі витрати, включно з капітальними вкладеннями, операційними витратами, амортизацією, податками та іншими факторами, мають бути враховані в розрахунках. Такий підхід дозволяє отримати повну картину щодо фінансової витратності та прибутковості проекту [2].

Третій принцип – «*Порівняння альтернатив*». Для прийняття обґрунтованих рішень щодо реалізації проекту необхідно порівняти його ефективність з ефективністю інших можливих альтернативних проектів. Це включає в себе аналіз різних сценаріїв та варіантів реалізації проекту, щоб визначити найбільш оптимальний шлях. Такий підхід допомагає інвесторам обрати проект, який максимізує їхні прибутки та мінімізує ризики [2].

Усі ці теоретичні принципи становлять основу для проведення комплексної оцінки ефективності економічних проектів і допомагають приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо інвестицій та розвитку бізнесу.

Практичні аспекти оцінки ефективності економічних проектів включають в себе використання різних методів та інструментів для проведення аналізу та прийняття обґрунтованих рішень. Для оцінки економічних проектів та розуміння їх ефективності існує ряд методів.

Чистий приведений дохід (NPV) є одним із ключових показників при оцінці ефективності економічних проектів. Цей показник використовується для визначення фінансової вигідності та доцільності реалізації проекту.

NPV є різницею між дисконтованими грошовими надходженнями та дисконтованими витратами, які виникають у процесі реалізації проекту. Щоб розрахувати NPV, спершу дисконтують усі майбутні грошові потоки (включно з прибутками та витратами) до їх сучасної вартості, використовуючи відповідний дисконтний коефіцієнт. Після цього віднімають суму дисконтованих витрат від суми дисконтованих грошових надходжень [12].

Оцінка ефективності проекту за допомогою NPV полягає в тому, щоб визначити, чи є цей показник позитивним чи негативним. Якщо NPV є позитивним, це свідчить про те, що проект приносить більше грошей, ніж витрачає на його реалізацію. Це означає, що проект є фінансово вигідним і може привести до прибутку.

З іншого боку, якщо NPV є негативним, це може вказувати на те, що проект не є фінансово доцільним і може призвести до втрат. У такому випадку рішення про реалізацію проекту може бути переосмислене, інвестори можуть вважати його менш привабливим з фінансової точки зору.

Внутрішня норма прибутку (IRR) є одним із ключових індикаторів, що використовуються при оцінці ефективності економічних проектів. Вона визначає ставку дисконту, при якій чистий приведений дохід (NPV) проекту дорівнює нулю. IRR можна розглядати як внутрішню норму прибутку, яка визначає, яку внутрішню ставку доходу проект може генерувати для інвесторів.

Для розрахунку IRR спершу необхідно знайти ставку дисконту, за якої сума дисконтованих грошових потоків дорівнює нулю. Іншими словами, це та ставка, за якої внутрішня вартість всіх майбутніх грошових потоків (включно з прибутками та витратами) стає рівною початковій інвестиції в проект. Ця ставка може служити орієнтиром для інвесторів, які оцінюють ризики та дохідність проекту [12].

При оцінці ефективності проекту за допомогою IRR порівнюють отриману внутрішню норму прибутку із середньою вартістю капіталу (вимогою до рентабельності інвестицій). Якщо IRR проекту перевищує вимоги до рентабельності, то проект вважається ефективним і, можливо, привабливим для інвесторів. Однак важливо враховувати, що при оцінці проектів за допомогою IRR слід бути обережними, оскільки цей показник може давати кілька значень для деяких проектів, що мають багато змінних. Таким чином, у комбінації з іншими методами оцінки, IRR може бути корисним інструментом для прийняття рішень щодо економічних проектів.

Термін окупності (Payback Period, PP) теж є одним із ключових показників при оцінці ефективності інвестиційного проекту. Він вказує на те, скільки часу потрібно, щоб інвестиції в проект окупилися через грошові надходження від нього. PP може бути розглянутий як той період, протягом якого інвестор повертає свої початкові інвестиції з грошових потоків, отриманих від проекту.

Оцінка ефективності проекту за допомогою терміну окупності полягає в порівнянні цього показника з очікуваним часом окупності, який встановлюється інвестором або організацією. Якщо термін окупності проекту відповідає або коротший за очікування інвестора, то проект можна вважати ефективним.

PP може бути корисним показником для інвесторів, які бажають швидко повернути свої інвестиції та отримувати прибуток. Проекти з коротким терміном окупності можуть бути привабливими для тих, хто шукає швидкі результати. Проте цей показник має обмеження, оскільки він не враховує грошові потоки після терміну окупності, і тому його використання повинно доповнюватись інши-

ми методами оцінки, які враховують довгострокову прибутковість проекту.

Вважаємо, що оцінка економічних проектів є ключовим елементом у процесі прийняття рішень на рівні корпорацій. Використання теоретичних методик, заснованих на фінансових показниках і моделях, є невід'ємною частиною цього процесу. Але щоб глибше розуміти сутність, механіку та потенційні виклики таких методик, важливо звертатися до конкретних практичних прикладів.

Коли ми розглядаємо такі великі світові компанії, як Apple, Tesla чи McDonald's, ми бачимо не лише їхні успіхи, але й стратегії, які допомогли цим компаніям досягти своїх вершин. Вони неодноразово стикалися з потребою оцінювати потенційні економічні проекти, вирішувати, чи варто вкладати в них кошти, чи може краще зосередитися на інших напрямках розвитку.

Дієвість використання аналізованих нами методів на прикладі відомих світових компаній відображено в *табл. 1*.

Аналіз застосування методик оцінки економічних проектів на прикладах провідних світових компаній вказує на величезне значення таких методик у прийнятті стратегічних рішень на корпоративному рівні. Всі розглянуті компанії використовували фінансові показники (NPV або IRR) як основу для визначення ефективності своїх економічних проектів.

Специфічні результати оцінки, такі як позитивне значення NPV або IRR, стали критичними чинниками, які впливали на рішення компаній щодо подальшої реалізації проектів. Як впливає з даних, такі рішення в подальшому довели свою правильність, оскільки компанії досягли бажаних результатів, розширюючи свою діяльність або виходячи на нові ринки [7; 13].

Бачимо, що систематичний підхід до оцінки економічних проектів, який базується на чітких фінансових критеріях, є відомим і ефективним засобом для підтримки стратегічного управління великими компаніями. Реальність таких оцінок і правильне їх тлумачення може стати запорукою успіху великих корпоративних ініціатив.

Проте практика оцінки ефективності економічних проектів має ряд проблем, які обмежують її ефективність. Зокрема, деякі методи оцінки не враховують вартість грошей у часі, інші не дозволяють порівняти проекти з різною капіталоємністю, а ще інші є складними для використання на практиці.

В умовах воєнного стану, коли Україна потребує відновлення інфраструктури, економіки та соціальної сфери, оцінка ефективності економіч-

Застосування методик оцінки економічних проєктів на досвіді провідних світових компаній

Компанія	Проєкт	Метод оцінки	Результат	Висновок
Apple	Розробка iPhone	Чистий приведений дохід (NPV)	Позитивне значення NPV свідчило про високу ефективність проєкту	Компанія вирішила розпочати реалізацію проєкту, який пізніше став глобальним хітом
Tesla	Будівництво гігантської фабрики в Німеччині	Внутрішня норма прибутку (IRR)	Позитивне значення IRR вказувало на високу доцільність проєкту	Компанія вирішила втілити проєкт у життя, очікуючи збільшення своєї присутності на європейському ринку
Coca-Cola	Розширення виробництва в Китаї	Чистий приведений дохід (NPV)	На основі розрахунків NPV було вирішено, що проєкт є ефективним	Компанія вирішила збільшити виробничі потужності в регіоні, орієнтуючись на зростаючий попит
McDonald's	Відкриття нового ресторану в Києві	Внутрішня норма прибутку (IRR)	Розрахунок IRR показав, що проєкт є вигідним	Ресторан було відкрито, а компанія продовжила своє розширення на ринку України

Джерело: систематизовано авторами.

них проєктів є особливо важливою. Вона дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо реалізацію проєктів, які будуть сприяти відбудові країни та підвищенню рівня життя населення.

На основі аналізу теоретичних і практичних аспектів оцінки ефективності економічних проєктів, а також з урахуванням особливостей воєнного стану в Україні можна сформулювати такі рекомендації:

- ✦ Розробити комплексний метод оцінки ефективності економічних проєктів, який враховує такі фактори, як:
 1. Вартість грошей у часі.
 2. Можливість порівняння проєктів з різною капіталоємністю.
 3. Простота використання на практиці.
 4. Ризики, пов'язані з воєнним станом.
 5. Потреби населення в умовах воєнного стану.
 6. Можливості держави щодо фінансування проєктів.
- ✦ Запровадити систему моніторингу та оцінки ефективності реалізованих проєктів. Це дозволить оцінити реальні результати проєктів та внести необхідні корективи в їх реалізацію.
- ✦ Створити базу даних проєктів, які пройшли оцінку ефективності. Це дозволить підприємствам, органам влади та інвесторам отримувати доступ до інформації про ефективні проєкти та використовувати її для

прийняття рішень щодо реалізації власних проєктів.

Таким чином, аналіз оцінки ефективності економічних проєктів, особливо в умовах воєнного стану, є критично важливим для України. Він дає можливість правильно призначати обмежені ресурси та спрямовувати зусилля на найбільш ефективні та потрібні ініціативи. Пропоновані рекомендації щодо розробки комплексного методу оцінки, впровадження системи моніторингу та створення бази даних проєктів є дуже актуальними. Вони відображають потребу в комплексному підході, який би враховував усі аспекти оцінки проєктів, включно зі специфікою ситуації в Україні.

Реалізація цих рекомендацій має потенціал забезпечити більш об'єктивний і збалансований підхід до вибору та реалізації економічних проєктів. Такий підхід, безумовно, допоможе країні ефективно використовувати наявні ресурси, зосереджуючись на стратегічних пріоритетах, що сприятиме відновленню та стабілізації економічної ситуації в Україні.

ВИСНОВКИ

Отже, оцінка ефективності економічних проєктів є важливим інструментом для прийняття рішень щодо їх реалізації. Вона дозволяє визначити доцільність проведення проєкту та прийняти оптимальні рішення щодо його фінансування та реалізації.

В умовах воєнного стану ця оцінка стає ще більш актуальною, оскільки необхідно забезпечити

ти ефективно використання обмежених ресурсів та відповідність проектів потребам населення.

Для вдосконалення практики оцінки ефективності економічних проектів необхідно розробляти нові методи оцінки, які враховують вартість грошей у часі, можливість порівняння проектів з різною капіталоємністю та простоту використання на практиці.

Вважаємо, що реалізація рекомендацій, наведених у статті, дозволить поліпшити якість оцінки ефективності економічних проектів в Україні та сприятиме ефективному використанню обмежених ресурсів для відновлення країни. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія. Київ : КНЕУ, 2003. 394 с.
2. Безус П. І., Безус А. М., Кальний С. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : АМУ, 2014. 208 с
3. Борзенко В. І., П'ятак Т. В. Метод оцінки ефективності інвестиційних проектів. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2017. Ч. IV. С. 180. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/270038728.pdf>
4. Гринчуцький В. І., Микитюк В. П. Взаємозв'язок інвестиційної та інноваційної діяльності промислового підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 13. С. 236–243. URL: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/49.pdf>
5. Павлов К. В., Лялюк А. В., Павлова О. М., Данилюк Т. І. Економіка та організація біржової діяльності: навч. посіб. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. 274 с.
6. Яцина В., Кочетова Т. Синергетичний підхід до оптимізації інвестиційних бізнес-процесів. *Вісник Національного політехнічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія «Економічні науки». 2020. № 3. С. 50–53. DOI: 10.20998/2519-4461.2020.3.54.
7. Павлова О. М., Павлов К. В., Бортнік С. М. та ін. Синергія методологічних підходів до аналізу соціально-економічних систем. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 2. С. 187–132. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-18>
8. Причепка І. В. Аналіз методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Економіка і регіон*. 2010. № 1. С. 84–89. URL: <http://surli.uheuro>
9. Стрішенець М. М., Павлова О. М., Павлов К. В. Просте товарне виробництво і зародження мануфактур в Україні : монографія. Луцьк : Терен, 2019. 292 с.
10. Стрішенець О. М., Маленицький Д. Теоретичні підходи до формування стратегії розвитку підприємства, її класифікація та етапів упровадження. *Актуальні проблеми прикладної економіки* : кол. моногр. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. С. 52–63.
11. Телишевська Л. І. Першочергові умови активізації інноваційної діяльності як основи товарної політики сучасних підприємств. *Економіка промисловості*. 2011. № 2–3. С. 188–192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2011_2-3_30
12. Шевчук А. М. Основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів на підприємствах у сучасних умовах господарювання. *Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку*. Донецьк: ІЕП НАН. 2009. С. 354–365. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39640/31-Shevchuk.pdf?sequence=1>
13. Pavlov K., Pavlova O. et al. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. *Decision Science Letters*. 2020. Vol. 9. No. 4. P. 559–564. DOI: 10.5267/j.dsl.2020.8.002.
14. Сазонова Т. О., Бужин В. М., Нестеренко А. В. Особливості застосування системи проектно-орієнтованого управління для активізації організаційного розвитку підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 4. С. 200–204. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-32>
15. Редько Н., Амеліна Н. Краудфандинг як інструмент розвитку бізнес-проектів. *SWorldJournal*. 2023. Iss. 18. Part 2. P. 115–120. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-18-02-050>
16. Будинський Р. З. Метод діагностування бізнес-проектів підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 213–218. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.213.
17. Будинський Р. З., Прокопенко І. В., Поріцька А. І. Засади економічного оцінювання бізнес-проектів у цифровому бізнесі в умовах євроінтеграції. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. Т. 2. № 2. С. 221–234. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/dec/22764/200991menpidpr-221-234.pdf>

REFERENCES

- Antoniuk, L. L., Poruchnyk, A. M., and Savchuk, V. S. *Innovatsii: teoriia, mekhanizm rozrobky ta komertsializatsii* [Innovation: Theory, Mechanism of Development and Commercialization]. Kyiv: KNEU, 2003.
- Bezus, P. I., Bezus, A. M., and Kalnyi, S. V. *Finansovyy menedzhment* [Financial Management]. Kyiv: AMU, 2014.
- Borzenko, V. I., and Piatak, T. V. "Metod otsinky effektivnosti investytsiinykh proektiv" [The Method of Evaluating the Effectiveness of Investment Projects]. *Informatsiini tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnologii, osvita, zdorovia*, part 4 (2017): 180. <https://core.ac.uk/download/pdf/270038728.pdf>
- Budynskyi, R. Z. "Metod diahnostuvannia biznes-proektiv pidpriemstv" [Method for Diagnosing Business

- Projects of Enterprises]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 5 (2020): 213-218.
DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.213
- Budynskiy, R. Z., Prokopenko, I. V., and Poritska, A. I. "Zasady ekonomichnoho otsiniuvannya biznes-proektiv u tsyfrovomu biznesi v umovakh yevrointehratsii" [Basics of Economic Assessment of Business Projects in Digital Business in the Conditions of European Integration]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*, vol. 2, no. 2 (2020): 221-234. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/dec/22764/200991menpidpr-221-234.pdf>
- Hrynychutskiy, V. I., and Mykytiuk, V. P. "Vzaiemozviazok investytsiinoi ta innovatsiinoi diialnosti promyslovoho pidpriemstva" [Mutual Relationship of Investment and Innovation Activities of Industrial Enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, iss. 13 (2016). <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/49.pdf>
- Pavlov, K. et al. "Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach". *Decision Science Letters*, vol. 9, no. 4 (2020): 559-564.
DOI: 10.5267/j.dsl.2020.8.002
- Pavlov, K. V. et al. *Ekonomika ta orhanizatsiia birzhovoi diialnosti* [Economy and Organization of Stock Market Activity]. Lutsk: FOP Mazhula Yu. M., 2023.
- Pavlova, O. M. et al. "Synerhiia metodolohichnykh pidkhodiv do analizu sotsialno-ekonomichnykh system" [Synergy of Methodological Approaches to the Analysis of Socioeconomic Systems]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 8, no. 2 (2023): 187-132.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-18>
- Prychepa, I. V. "Analiz metodychnykh pidkhodiv do otsinky innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva" [Analysis of Methodological Approaches to the Evaluation of the Innovative Potential of the Enterprise]. *Ekonomika i rehion*, no. 1 (2010): 84-89. <http://surl.li/uheuro>
- Redko, N., and Amelina, N. "Kraudfandynh yak instrument rozvytku biznes-proektiv" [Crowdfunding as a Business Project Development Tool]. *SWorldJournal*, vol. 2, no. 18 (2023): 115-120.
DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-18-02-050>
- Sazonova, T. O., Buzhyn, V. M., and Nesterenko, A. V. "Osoblyvosti zastosuvannya systemy proiektno-orientovanoho upravlinnia dlia aktyvizatsii orhanizatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Features of Application of Project-Oriented Management System for Activation of Organizational Development of the Enterprise]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 8, no. 4 (2023): 200-204.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-32>
- Shevchuk, A. M. "Osnovni metody otsinky efektyvnosti investytsiinykh proektiv na pidpriemstvakh u suchasnykh umovakh hospodariuvannya" [Basic Methods of Evaluating the Effectiveness of Investment Projects at Enterprises in Modern Economic Conditions]. *Stratehiia i mekhanizmy rehuliuвання promyslovoho rozvytku*, 354-365. Donetsk: IEP NAN. 2009. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39640/31-Shevchuk.pdf?sequence=1>
- Strishenets, M. M., Pavlova, O. M., and Pavlov, K. V. *Proste tovarne vyrobnytstvo i zarozhennia manufaktur v Ukraini* [Simple Commodity Production and the Emergence of Manufactories in Ukraine]. Lutsk: Teren, 2019.
- Strishenets, O. M., and Malenytskyi, D. "Teoretychni pidkhody do formuvannya stratehii rozvytku pidpriemstva, yii klasyfikatsiia ta etapiv provedzhenia" [Theoretical Approaches to the Formation of the Company's Development Strategy, Its Classification and Stages of Implementation]. In *Aktualni problemy prykladnoi ekonomiky*, 52-63. Lutsk: Vezha-Druk, 2017.
- Telyshevska, L. I. "Pershocherhovi umovy aktyvizatsii innovatsiinoi diialnosti yak osnovy tovarnoi polityky suchasnykh pidpriemstv" [Priority Conditions for Intensification of Innovative Activities as a Basis for Industrial Enterprises' Product Policy]. *Ekonomika promyslovosti*, no. 2-3 (2011): 188-192. http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2011_2-3_30
- Yatsyna, V., and Kochetova, T. "Synerhetychnyi pidkhid do optymizatsii investytsiinykh biznes-protsesiv" [Synergetic Approach to Investment Business Processes Optimization]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Seriia «Ekonomichni nauky»*, no. 3 (2020): 50-53.
DOI: 10.20998/2519-4461.2020.3.54